

УДК 342.9

DOI <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2025.89.3.9>

НАПРЯМИ ДІЯЛЬНОСТІ МІНІСТЕРСТВА ЮСТИЦІЇ УКРАЇНИ У СФЕРІ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПРАВ ОСІБ, ЩОДО ЯКИХ ЗДІЙСНЮЄТЬСЯ КОНВОЮВАННЯ ПІДРОЗДІЛАМИ ПОЛІЦІЇ

Пчелін В.Б.,
*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри адміністративної діяльності
Харківського національного університету внутрішніх справ,
ORCID: 0000-0001-9540-9084,
e-mail: pchelin@me.com*

Пчеліна О.В.,
*доктор юридичних наук, професор,
професор кафедри кримінального процесу
та організації досудового слідства
Харківського національного університету внутрішніх справ
ORCID: 0000-0003-0224-1767,
e-mail: pchelinaov@icloud.com*

Пчелін В.Б., Пчеліна О.В. Напрями діяльності Міністерства юстиції України у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції.

У статті досліджено напрями діяльності Міністерства юстиції України у сфері забезпечення прав осіб, яких конвоюють підрозділи поліції, з урахуванням міжнародних стандартів та національного законодавства. Акцентовано на важливості захисту прав людини, особливо в умовах воєнного стану та постконфліктного відновлення. Вказано на системні проблеми, такі як застарілість нормативно-правового регулювання, розбіжності між законодавчими нормами та їхнім правозастосуванням, а також обмежена ефективність контролю за дотриманням прав конвоюваних осіб. Аналізується недостатність та застарілість чинних нормативних актів, які не відповідають міжнародним стандартам, зокрема закріпленням Європейською конвенцією з прав людини. Наголошено на наявності правових прогалин у регулюванні транспортування осіб з інвалідністю, іноземців та інших уразливих категорій. Зазначено, що випадки порушень, зокрема надмірного застосування сили, неналежних умов транспортування та інших зловживань, часто залишаються безкарними, що підкреслює необхідність удосконалення прозорості процедур. Доведено, що діяльність Мін'юста у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, є багатовимірною та комплексною. З'ясовано, що вона охоплює нормативно-правове регулювання, організацію взаємодії й координації з іншими уповноваженими суб'єктами, медичне забезпечення, матеріально-технічну підтримку та інформаційно-аналітичне забезпечення. Встановлено, що Мін'юст також здійснює контроль за виконанням правових норм, розглядає звернення громадян та забезпечує механізми захисту прав узятих під варту осіб. Підкреслено, що важливість належної реалізації цих напрямів стає особливо актуальною в умовах сучасних викликів, включаючи збройну агресію. Запропоновано оптимізувати діяльність Міністерства юстиції України, зосереджуючи увагу на нормотворчості, моніторингу правозахисних стандартів, удосконаленні процедур транспортування, а також підвищенні відповідальності за порушення. Робота акцентує увагу на необхідності інтеграції міжнародного досвіду для забезпечення правових гарантій на рівні, який відповідає сучасним викликам, та пропонує комплексний підхід до вирішення наявних проблем.

Ключові слова: конвоювання, підрозділи поліції, Міністерство юстиції України, забезпечення прав особи, напрями діяльності.

Pchelin V.B., Pchelina O.V. Directions of activities of the Ministry of Justice of Ukraine in ensuring the rights of individuals under police convoy.

In the article it has been examined the directions of activities of the Ministry of Justice of Ukraine in ensuring the rights of individuals transported under police convoy, taking into account international standards and national legislation. Emphasis has been placed on the importance of protecting human rights, especially under martial law and post-conflict recovery conditions. Systemic issues have been highlighted, including outdated legal regulations, discrepancies between legislative norms and their application, and limited effectiveness of control over the rights of individuals under convoy. The text analyzes the insufficiency and obsolescence of existing regulations that fail to meet international standards, particularly those enshrined in the European Convention on Human Rights. Legal gaps in regulating the transport of persons with disabilities, foreigners, and other vulnerable groups have been pointed out. It has been noted that cases of violations, including excessive use of force, improper transportation conditions, and other abuses, often remain unpunished, underscoring the need to improve procedural transparency. It has been argued that the Ministry of Justice's activities in ensuring the rights of individuals under police convoy are multidimensional and comprehensive. It has been established that these activities include legal regulation, organizing interaction and coordination with other authorized entities, medical support, logistical and material assistance, and information and analytical provision. The Ministry of Justice also oversees compliance with legal norms, reviews citizen appeals, and ensures mechanisms for protecting the rights of individuals in custody. The importance of proper implementation of these activities becomes particularly relevant in the context of current challenges, including armed aggression. It has been proposed to optimize the Ministry of Justice of Ukraine's activities by focusing on legislative development, monitoring human rights standards, improving transportation procedures, and increasing accountability for violations. The work emphasizes the necessity of integrating international experience to ensure legal guarantees at a level that meets contemporary challenges and offers a comprehensive approach to solving existing issues.

Key words: convoying, police units, Ministry of Justice of Ukraine, ensuring individuals' rights, directions of activities.

Постановка проблеми. Забезпечення прав і свобод людини є фундаментальним завданням правової держави, і його важливість зростає багаторазово, коли йдеться про осіб, які перебувають під вартою або щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції. В Україні, де ці питання стоять особливо гостро в умовах повномасштабної збройної агресії та постконфліктного відновлення, діяльність Міністерства юстиції у сфері забезпечення прав конвоюваних осіб набуває критичного значення. Однак, незважаючи на кроки, зроблені державою, існують системні проблеми, які вимагають негайного вирішення.

Зокрема, ключовою проблемою є недостатність та застарілість нормативно-правового регулювання. Чинні нормативні акти, що регламентують процедури конвоювання, часто є фрагментарними, нечіткими або застарілими, не відповідаючи повною мірою вимогам міжнародних стандартів, таких як Європейська конвенція з прав людини та Європейські пенітенціарні правила. Це призводить до неоднозначності у трактуванні норм щодо застосування сили, використання спецзасобів, надання медичної допомоги, забезпечення гігієни та харчування. Крім того, відсутнє належне регулювання конвоювання осіб з особливими потребами (інвалідність, тяжкі хвороби, психічні розлади), іноземців, а також в умовах надзвичайних ситуацій чи воєнного стану, що створює правові прогалини та колізії між відомчими інструкціями поліції та Державної кримінально-виконавчої служби. Другою, не менш серйозною, проблемою є розбіжність між законодавчими нормами та їхнім практичним дотриманням. Нерідкісні випадки надмірного застосування сили та спецзасобів, невідповідних умов транспортування (тісні, невентильовані, антисанітарні транспортні засоби), затримок або відмов у наданні медичної допомоги, обмеження конфіденційного спілкування з адвокатом чи родичами, а також випадки психологічного тиску та залякування. Ці порушення часто залишаються без належної фіксації та розслідування, що створює атмосферу безкарності. Третій аспект окресленої проблеми полягає в обмеженій ефективності системи моніторингу та контролю. Недостатня прозорість процедур ускладнює документування порушень та притягнення винних до відповідальності, сприяючи поширенню корупційних ризиків та зловживань.

У контексті вищенаведених обставин саме Міністерство юстиції України, як центральний орган формування державної правової політики, володіє значним потенціалом для вирішення цих

проблем. Проте його діяльність має бути посилена та розширена, а не обмежуватися виключно нормотворчістю. З огляду на що вбачається актуальним дослідження напрямів діяльності Міністерства юстиції України у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції.

Метою дослідження є комплексний аналіз та визначення оптимальних напрямів діяльності Міністерства юстиції України щодо вдосконалення системи забезпечення прав осіб, яких конвоюють підрозділи поліції, з урахуванням міжнародних стандартів, національного законодавства та викликів, пов'язаних з воєнним станом.

Стан опрацювання проблематики. Питання конвоювання підрозділами поліції, а особливо забезпечення прав осіб, щодо яких воно здійснюється, є предметом дослідження значної кількості українських вчених. Ця проблематика розглядається в контексті різних галузей знань, приміром, кримінального процесу, адміністративного права, адміністративної діяльності тощо. Багато науковців зосереджувалися на загальних питаннях діяльності Національної поліції України та дотриманні прав людини. До них належать такі відомі вчені-адміністративісти та фахівці з прав людини, як: В.Б. Авер'янов, О.М. Бандурка, О.І. Безпалова, Ю.П. Битяк, Д.М. Белов, О.А. Банчук, К.Л. Бугайчук, І.А.С. Головін, В.Л. Конопляник, В.В. Коваленко, Р.А. Калюжний, В.Я. Тацій, М.І. Хавронюк, О.Ю. Шолудько й інші. Їхні праці переважно стосуються адміністративно-правового статусу поліції, її функцій, завдань, застосування заходів примусу та загальних механізмів забезпечення прав і свобод громадян у діяльності правоохоронних органів. Хоча вони не завжди деталізують саме конвоювання, їхні дослідження створюють методологічну та теоретичну основу для вивчення цієї вузької проблематики. Водночас поза увагою вчених залишається питання про адміністративно-правові засади діяльності Міністерства юстиції України у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, зокрема напрями такої діяльності.

Виклад основного матеріалу. Діяльність Міністерства юстиції України (далі – Мін'юст) безпосередньо не пов'язана зі здійсненням конвоювання обвинувачених (підсудних), засуджених з установ попереднього ув'язнення до судів, а також конвоювання їх у зворотному напрямку, оскільки відповідно до приписів Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених на вимогу судів, затвердженої спільним наказом Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 26 травня 2015 № 613/785/5/30/29/67/68, таке завдання покладається на військові частини та підрозділи Національної гвардії України та органи внутрішніх справ Міністерства внутрішніх справ України за місцем їх дислокації [1]. Водночас діяльність Мін'юста безпосередньо пов'язана із забезпеченням прав осіб, стосовно яких здійснюється конвоювання зазначеними суб'єктами. При цьому така діяльність реалізується за декількома напрямками, які в окремих випадках будуть мати доволі тісні взаємозв'язки.

Зокрема, мову слід вести про те, що Мін'юст відповідно до приписів Положення «Про Міністерство юстиції України», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 2 липня 2014 року № 228 є головним органом у системі органів виконавчої влади, що забезпечує формування та реалізує державну політику у сфері виконання кримінальних покарань та пробації, а також з питань утримання військовополонених [2]. Як цілком слушно в цьому контексті зауважують науковці, державна політика порівняно з політичною діяльністю інших інститутів політичної участі (партій, рухів, профспілок) виражає загальні інтереси населення, а також є концентрованим їх відображенням. Для виконання цього призначення держава утворює відповідну систему органів влади, які здійснюють вироблення і реалізацію державної політики. Державна політика – це практична діяльність політичних суб'єктів і органів державної влади з реалізації виробленого політичного курсу та досягнення конкретних політичних цілей [3, с. 11-12]. Як один з таких курсів і слід розглядати забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання уповноваженими державою суб'єктами. Тобто в межах формування й відповідно реалізації державної політики у сфері виконання кримінальних покарань мають бути враховані основоположні засади стосовно того, що права та свободи людини та їх гарантії визначають зміст і спрямованість діяльності держави [4], що має свій безпосередній вплив й на сферу забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції.

Як ще один напрям діяльності Мін'юста у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, слід розглянути *нормативне забезпечення* даної сфери

суспільних відносин, що здійснюється Мін'юстом шляхом видання відповідних нормативно-правових актів, серед іншого спільно з іншими уповноваженими державою суб'єктами, в результаті чого визначаються як гарантії забезпечення прав осіб, так і встановлюються механізми їх належної реалізації. У цьому разі варто вести мову як про вищенаведений нормативно-правовий акт, так і про ряд ключових наказів Мін'юста, дія яких спрямована на забезпечення функціонування даної сфери суспільних відносин, дотримання, охорону й захист прав обвинувачених і засуджених осіб, а також сприяння їх належної реалізації.

Прикладом такого роду нормативно-правових актів можуть служити наступні: наказ Мін'юста від 14 червня 2019 року № 1769/5, яким затверджено Правила внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, що визначають порядок приймання ув'язнених та засуджених до СІЗО; наказ Мін'юста від 11 квітня 2024 року № 1040/5, яким затверджено Інструкцію з організації кінологічного забезпечення в установах виконання покарань, слідчих ізоляторах, воєнізованих формуваннях, закладах освіти Державної кримінально-виконавчої служби України та таборах для тримання військовополонених; наказ Мін'юста від 7 вересня 2023 року № 3204/5, яким затверджено Порядок використання технічних засобів нагляду і контролю у слідчих ізоляторах, виправних та виховних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України, а також Перелік технічних засобів нагляду і контролю, що використовуються у слідчих ізоляторах, виправних та виховних колоніях Державної кримінально-виконавчої служби України; наказ Мін'юста від 27 березня 2023 року № 1126/5, яким затверджено Порядок організації роботи з профілактики та попередження самогубств серед засуджених, осіб, взятих під варту, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах; наказ Мін'юста від 25 квітня 2017 року № 1408/5, яким затверджено Порядок здійснення заходів щодо забезпечення безпеки осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах; наказ Мін'юста від 25 лютого 2014 року № 386/5, яким затверджено стандарти якості надання безоплатної вторинної правової допомоги у кримінальному процесі; наказ Мін'юста від 23 серпня 2013 року № 1782/5, яким затверджено Порядок обліку особистих грошей, цінностей і речей осіб, які тримаються в установах виконання покарань та слідчих ізоляторах, а також виданого їм речового майна тощо.

Фактично, нормативно-правове забезпечення функціонування досліджуваної сфери суспільних відносин є правовою основою реалізації всіх інших напрямів діяльності Міністерства юстиції України у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, що, своєю чергою, є свідченням їх взаємозв'язку. Зокрема, мову слід вести про здійснення такого напрямку як організація взаємодії та координація діяльності суб'єктів під час конвоювання осіб підрозділами поліції. Наприклад, спільним наказом Мін'юста та Міністерства охорони здоров'я України від 10 лютого 2012 року № 239/5/104 затверджено Порядок взаємодії закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України із закладами охорони здоров'я з питань надання медичної допомоги особам, узятим під варту. Як зазначено в приписах даного нормативно-правового акта, всі особи, які прибули до слідчих ізоляторів, у тому числі особи, які переміщуються під вартою (конвоюються), проходять первинний медичний огляд з метою виявлення осіб, яким заподіяно тілесні ушкодження та які становлять епідемічну загрозу для оточення або потребують невідкладної медичної допомоги [5].

При цьому в наведеному випадку мова йде про ще один напрям діяльності Мін'юста у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, – *медичне забезпечення* даної сфери суспільних відносин, належне здійснення якого дещо ускладнюється внаслідок збройної агресії проти нашої держави. Так, у структурі державної установи «Центр охорони здоров'я ДКВС України» (ЦОЗ ДКВС) перебуває 99 закладів охорони здоров'я, зокрема: спеціалізованих туберкульозних лікарень – 5, багатопрофільних лікарень – 7, медичних частин – 83, фельдшерсько-акушерських пунктів – 4. Упродовж 2023 року ліквідовано 4 установи ЦОЗ ДКВС, об'єднані 4 установи у дві та створено одну медичну частину. При цьому внаслідок постійних ракетних обстрілів зазнали руйнувань 22 установи виконання покарань, 15 зазнали незначних руйнувань і пошкоджень майна, часткового руйнування будівель, серед яких 2 установи непридатні для подальшого використання (державні установи «Оріхівська виправна колонія (№ 88)» і «Дружелюбівський виправний центр (№ 1)» [6]. Зазначене обумовлює необхідність належної реалізації такого напрямку діяльності Мін'юста у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, як *матеріально-технічне та фінансове забезпечення* функціонування даної сфери суспільних відносин.

При цьому вищенаведені напрями діяльності Мін'юста можуть й не мати безпосередній зв'язок зі сферою забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, однак мати суттєвий вплив на належне функціонування даної сфери суспільних відносин. Так, наприклад, відповідно до приписів Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України, затверджених наказом Мін'юста від 14 червня 2019 року № 1769/5 осіб, які прямують транзитом, залишають у СІЗО на строк, що визначений між черговими етапами до місця призначення. У разі відсутності планового конвою, його затримки та інших об'єктивних причин перебування таких осіб у СІЗО не має перевищувати встановлених КПК строків тримання під вартою. Прийнятих до СІЗО осіб, які прямують транзитом, після перебування у приміщеннях збірного відділення розміщують у камерах на окремому посту з урахуванням вимог роздільного тримання [7].

Говорячи про діяльність Мін'юста щодо забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, слід вказати й на такий напрям як *інформаційно-аналітичне забезпечення* даної сфери суспільних відносин. Так, розпорядженням Кабінету Міністрів України «Деякі питання обліку засуджених та осіб, узятих під варту» від 6 вересня 2017 року № 608-р з метою забезпечення оперативного отримання інформації про засуджених та осіб, узятих під варту, було підтримано пропозицію Мін'юста щодо запровадження ведення обліку засуджених та осіб, узятих під варту, шляхом створення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту [8]. При цьому згідно з приписами Порядку формування та ведення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту, затвердженого наказом Мін'юста від 26 червня 2018 року № 2023/5 Єдиний реєстр засуджених та осіб, узятих під варту, – це інформаційно-комунікаційна система, що забезпечує збирання, накопичення, захист, облік та оброблення відомостей про засуджених, осіб, узятих під варту. Користувачами Реєстру, у межах визначеної законодавством компетенції, є дізнавачі, слідчі, та інші уповноважені особи Національної поліції України [9].

Важливим напрямом діяльності Мін'юста у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, який пронизує всі з наведених вище, є здійснення даним центральним органом виконавчої влади *контрольної діяльності*. Відповідно до Положення «Про Міністерство юстиції України» основними завданнями Мін'юста є, зокрема, забезпечення формування системи наглядових, соціальних, виховних та профілактичних заходів, які застосовуються до засуджених та осіб, узятих під варту; а також контроль за дотриманням прав людини і громадянина, вимог законодавства щодо виконання і відбування кримінальних покарань, реалізацією законних прав та інтересів засуджених та осіб, узятих під варту [2]. При цьому складовою контрольної діяльності Мін'юста й одночасно напрямом його діяльності у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, є розгляд даним центральним органом виконавчої влади та його структурними підрозділами звернень громадян та здійснення їх особистого прийому.

Так, розгляд звернень громадян, запитів на отримання публічної інформації та проведення особистого прийому громадян у Мін'юсті, органах і установах юстиції є складовою механізму реалізації прав громадян на внесення до органів державної влади пропозицій щодо поліпшення їх діяльності, викриття недоліків у роботі та оскарження дій посадових осіб Мін'юста, органів і установ юстиції. При цьому наказом Мін'юста від 15 лютого 2017 року № 388/5 затверджено Порядок розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Міністерстві юстиції України, його територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління. Зокрема, даним порядком визначено: процедуру розгляду звернень громадян, запитів на отримання публічної інформації у разі, якщо суб'єкт відносин у сфері доступу – запитувач інформації є фізичною особою або громадським об'єднанням без статусу юридичної особи; порядок здійснення контролю за дотриманням строків їх розгляду; основні вимоги до організації і проведення особистого прийому громадян; загальні засади ведення діловодства за зверненнями громадян та запитами на отримання публічної інформації у Мін'юсті, його територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління [10].

Висновки. Отже, діяльність Мін'юста у сфері забезпечення прав осіб, щодо яких здійснюється конвоювання підрозділами поліції, є багатовимірною та комплексною. Вона охоплює нормативно-правове регулювання, організацію взаємодії й координації з іншими уповноваженими суб'єктами, медичне забезпечення, матеріально-технічну підтримку та інформаційно-аналітичне

забезпечення. Мін'юст також здійснює контроль за виконанням правових норм, розглядає звернення громадян та забезпечує механізми захисту прав узятих під варту осіб. Важливість належної реалізації цих напрямів стає особливо актуальною в умовах сучасних викликів, включаючи збройну агресію. Це підкреслює необхідність системного та відповідального підходу до формування й реалізації державної політики у цій сфері суспільних відносин.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Про затвердження Інструкції з організації конвоювання та тримання в судах обвинувачених (підсудних), засуджених за вимогою судів: наказ Міністерства внутрішніх справ України, Міністерства юстиції України, Верховного Суду України, Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ, Державної судової адміністрації України, Генеральної прокуратури України від 10.05.2015 № 613/785/5/30/29/67/68. *Офіційний вісник України*. 2015 № 49 Ст. 1589.
2. Про затвердження Положення про Міністерство юстиції України: постанова Кабінету Міністрів України від 02.07.2014 № 228. *Офіційний вісник України*. 2014. № 54. Ст. 1455.
3. Державна політика: підручник / Нац. акад. держ. упр. при Президентові України; ред. кол.: Ю.В. Ковбасюк (голова), К.О. Ващенко (заст. голови), Ю.П. Сурмін (заст. голови) та ін. Київ: НАДУ, 2014. 448 с.
4. Конституція України: закон України від 28.06.1996 № 254к/96 ВР. *Відомості Верховної Ради України*. 1996. № 30. Ст. 141.
5. Про затвердження Порядку взаємодії закладів охорони здоров'я Державної кримінально-виконавчої служби України із закладами охорони здоров'я з питань надання медичної допомоги особам, узятим під варту: наказ Міністерства юстиції України, Міністерства охорони здоров'я України від 10.02.2012 № 239/5/104. *Офіційний вісник України*. 2012. № 13. Ст. 506.
6. РОЗДІЛ 7. Реалізація НПМ і права людини в місцях несвободи. Щорічна доповідь Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини Дмитра Лубінця про стан додержання та захисту прав і свобод людини і громадянина в Україні у 2022 році. *Омбудсман України*. *Ombudsman of Ukraine*. URL: <https://ombudsman.gov.ua/report-2023/rozdil-7-realizatsiia-npm-i-prava-liudyny-v-mistsakh-nesvobody>.
7. Про затвердження Правил внутрішнього розпорядку слідчих ізоляторів Державної кримінально-виконавчої служби України: наказ Міністерства юстиції України від 14.06.2019 № 1769/5. *Офіційний вісник України*. 2019. № 58. Ст. 2011.
8. Деякі питання обліку засуджених та осіб, узятих під варту: розпорядження Кабінету Міністрів України від 06.09.2017 № 608-р. *Офіційний вісник України*. 2017. № 75. Ст. 2303.
9. Про затвердження Порядку формування та ведення Єдиного реєстру засуджених та осіб, узятих під варту: наказ Міністерства юстиції України від 26.06.2018 № 2023/5. *Офіційний вісник України*. 2018. № 55. Ст. 1962.
10. Про затвердження Порядку розгляду звернень та організації особистого прийому громадян у Міністерстві юстиції України, його територіальних органах, підприємствах, установах та організаціях, що належать до сфери його управління: наказ Міністерства юстиції України від 15.02.2017 № 388/5. *Офіційний вісник України*. 2017. № 22. Ст. 644.